

Bijbelstudie voor mannengroepen over seksueel misbruik en geweld

Introductie en achtergrond

Dit is de vijfde Bijbelstudie uit de serie *First Man Standing Bible studies*. Deze serie als geheel verkent thema's als mannelijkheid, relaties (inclusief die met vrienden, partner en kinderen) en hoe we de maatschappij zo kunnen veranderen dat aan geweld tegen vrouwen een einde komt. Deze Bijbelstudie daagt ons uit om vanuit de Bijbel na te denken over geweld tegen vrouwen.

Doel van deze studie

Ontdekken wat de Bijbel zegt over geweld tegen vrouwen en hoe we als mannen kunnen reageren op de ons omringende omgeving.

Ijsbreker

Verdeel de groep in tweetallen. Denk per tweetal na over een situatie binnen het gezin waarin het perspectief van mannen en vrouwen totaal verschilt. Een van de twee neemt de rol van de vrouw op zich en probeert haar gedachten en gevoelens te uiten. Kies een andere situatie en draai de rollen om. Deel je ervaringen met de groep.

Kernpassages uit de Bijbel, reflectie en gespreksvragen

1. Geweld tegen vrouwen kent zijn wortels in ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, die een gevolg is van onze zonde.

De gebeurtenissen in Genesis verhalen ervan dat vrouwen en mannen gelijk zijn geschapen en naar het beeld van God. Zo zien we ook uit naar een toekomst waarin we opnieuw als gelijken zullen staan voor de troon van God (en het huwelijk niet meer zal bestaan). Zonde is bij de zondeval begonnen en heeft relaties tussen mannen en vrouwen ernstig verstoord. De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in de geschiedenis. In Christus is er echter geen man of vrouw. Moeten we als christenen de ongelijkwaardige machtsverhoudingen maar accepteren die er in onze tijd bestaan tussen mannen en vrouwen als het gevolg van de zondeval? Of moeten we bouwen aan Gods koninkrijk waarin mannen en vrouwen gelijk zijn en er geen geweld bestaat?

Laten we beginnen bij Genesis, waarin we lezen dat bij de schepping mannen en vrouwen beiden naar Gods beeld worden geschapen.

Genesis 1:27 (NBV): *God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen.*

De geschiedenis van de zondeval vertelt ons over de oorsprong van zonde, maar verhaalt ook van een specifieke vloek die betrekking heeft op relaties tussen mannen en vrouwen.

Gen. 3:16 (NBV): *Tegen de vrouw zei hij: 'Je zwangerschap maak ik tot een zware last, zwoegen zul je als je baart. Je zult je man begeren, en hij zal over je heersen.'*

We hebben gezien hoe dit zijn sporen achterlaat door de eeuwen heen en dat wordt levendig geïllustreerd in de Bijbel zoals we verderop zullen zien. Als we echter naar het Nieuwe Testament kijken, komt er een ander verhaal naar voren. We zien dat bijvoorbeeld in de manier waarop Jezus mannen en vrouwen met gelijk respect tegemoet treedt en het wordt samengevat in Paulus' brief aan de Galaten.

Gal. 3:28 (NBV): *Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.*

Een belangrijke passage die Jezus' woorden weergeeft, spreekt ook van onze toekomstige eeuwige staat.

Luc. 20:35-36 (NBV): *De kinderen van deze wereld huwen en worden uitgehuwelijkt, maar wie waardig bevonden is deel te krijgen aan de komende wereld en aan de opstanding van de doden, huwt niet en wordt niet uitgehuwelijkt. Zij kunnen ook niet meer sterven, want ze zijn als engelen en ze zijn kinderen van God omdat ze deel hebben aan de opstanding.*

Dit gedeelte spreekt erover dat er in de hemel geen onderscheid is tussen mannen en vrouwen, maar dat God ons allemaal individueel liefheeft en koestert, en dat we Hem samen loven voor Zijn troon.

Vragen:

- Zouden we onder de zondeval of onder de verlossing moeten leven?
- Geloof jij dat mannen en vrouwen gelijk zijn in Gods ogen?
- Hoe kunnen we hiernaar leven in onze relaties en in de maatschappij?
- Wat is jouw visie op mannen en vrouwen op aarde en in de hemel?
- Hoe gaat Jezus met vrouwen om?

2. De bijbel vertelt over vreselijke daden van geweld tegen vrouwen.

De Bijbel spreekt herhaaldelijk over geweld tegen vrouwen op veel verschillende manieren. Ik noem maar een paar voorbeelden, maar er zijn er nog veel meer te vinden. De Bijbel vertelt erover maar dat betekent niet dat God deze daden goedkeurt. De Leviet en zijn bijvrouw is een beroemd voorbeeld. Het laat goed zien dat vrouwen in een eer en schaamtecultuur werden behandeld als inwisselbare bezittingen (zie ook het voorbeeld van Lot in Genesis 19:8).

Rechters 19:25 (NBV): *De belagers gingen daar niet op in, maar toen de Leviet zijn vrouw de straat op duwde, naar hen toe, verkrachtten en misbruikten ze haar de hele nacht lang. Pas bij het eerste ochtendgloren lieten ze haar gaan.*

Kan één gebeurtenis een land veranderen?

Soms zijn gebeurtenissen zo stuitend dat ze een nationaal debat in gang zetten en een kans op verandering genereren.

Rechters 19:30 (NBV): *En ieder die het zag zei: 'Zoiets is nog nooit gebeurd! Nog nooit hebben we in Israël zoiets meegemaakt, vanaf de uittocht uit Egypte tot op de dag van vandaag. Dit kunnen we niet toestaan. We moeten ons beraden en besluiten wat we zullen doen.'*

De reactie op dit vreselijke verhaal was: 'We moeten iets doen. Spreek je uit!' We hebben iets dergelijks gezien bij internationaal bekend geworden verkrachtingen in India in 2012 en in 2016 in Brazilië, of recenter met de discussie rondom #metoo in 2017 en 2018. Ken jij gebeurtenissen uit de actualiteit, waarvan je gelooft dat de aandacht en het gesprek die ze tot gevolg hebben, kunnen leiden tot veranderingen in de wet of in de houdingen en het gedrag van mensen?

Denk ook aan de schokkende behandeling van de vrouwen uit de harem van David als Absalom de macht neemt. De ze vrouwen die als seksslavin dienden, werden door Absalom in het openbaar verkracht. Daarna, en dat is misschien nog wel het ergst, werden ze verplicht de rest van hun leven weggestopt als weduwen te leven.

1 Samuel 16:22 en 20:3 (NBV): *Dus werd er voor Absalom een tent neergezet op het dak van het paleis, en voor de ogen van heel Israël nam Absalom bezit van de bijvrouwen van zijn vader.*

Toen koning David in zijn paleis in Jeruzalem kwam, stelde hij de tien bijvrouwen die hij als huisbewaarsters had achtergelaten, in bewaring in een eigen huis. Hij bleef hen onderhouden, maar hij zocht hen niet meer op. Zo bleven zij tot aan de dag van hun dood opgesloten als onbestorven weduwen.

De gebeurtenissen werden opgeschreven om te laten zien dat misbruik wijdverbreid is. We zien het weerspiegeld in de wereld van vandaag waar vrouwen van de wieg tot het graf lijden onder geweld door vroege en gedwongen huwelijken, genitale verminking, huiselijk en seksueel geweld, seksuele intimidatie en mishandeling van weduwen om maar een paar voorbeelden te noemen.

Vragen:

- Waarom worden deze verhalen in de Bijbel verteld? Wat moeten we ervan leren?
- Welke voorbeelden van geweld tegen vrouwen zie je in jouw samenleving?
- Hoe denk je dat God zich voelt als Hij al het misbruik ziet?
- Hoe voelen wij ons als we horen over dit misbruik?

3. De verkrachting van Tamar.

Hoe is het buitensporig geweld tegen vrouwen dat voorkomt in de Bijbel en overal ter wereld te verklaren? Ten diepste geloven we dat het ten grondslag ligt aan machtsmisbruik van mannen in een cultuur van privileges en het gevoel er recht op te hebben. Juist daarom geeft het christelijke mannen geweldige mogelijkheden om een andere manier van leven uit te dragen.

Een Bijbelse geschiedenis die het beste illustreert wat de individuele en collectieve rol is die mannen spelen in geweld tegen vrouwen is het verhaal van Tamar, dat we vinden in 2 Samuel 13. Lees asjeblieft de gehele passage. Ik citeer hier slechts een fragment.

2 Samuel 13:14 (NBV): *Maar hij wilde niet luisteren naar wat ze zei, en hij overweldigde haar en onteerde haar en verkrachtte haar.*

Let op de verschillende mannelijke personages in dit gedeelte en hoe ze allemaal samenspannen om de verkrachting plaats te laten vinden.

Wat is verkrachting? Verkrachting gaat over macht hebben over een individu en seks gebruiken als een instrument tot destructie van een individu. Het is het tegenovergestelde van wat God heeft bedoeld, juist als een gave om van te genieten voor zowel mannen als vrouwen in de context van het huwelijk. Het is het misbruik maken van een individu die naar het beeld van God is geschapen, misbruik van die gave voor het huwelijk. Ook de dader van de verkrachting doet zichzelf schade aan door dit te doen.

Vragen:

- Wat zijn de redenen achter de verkrachting die in het gedeelte plaatsvindt?
- Wat was de rol van elk mannelijk personage in het verhaal?
- Welke macht hadden ze en hoe gebruikten ze die macht?
- Wat zouden ze anders kunnen hebben gedaan om de situatie te veranderen?
- Waarom denk je dat ze ervoor kozen niet op een positieve manier te handelen?
- Soms doen we eraan mee het slachtoffer de schuld te geven (door te zeggen dat het lag aan wat ze aan had, dat ze het uitlokte etc). Waarom is dit zo verkeerd?
- Zijn we zelf medeplichtig aan vormen van geweld?

4. Link naar populaire cultuur

Statistieken over geweld tegen vrouwen:

- 1 op de 3 vrouwen wereldwijd krijgt te maken met geweld of misbruik door mannen tijdens hun leven;
- In Nederland krijgt 45 % van de vrouwen hiermee te maken;
- 1 op de 5 vrouwen op de wereld krijgt te maken met verkrachting.

De huwelijksceremonie

Je kent vast wel de Engelse en Amerikaanse huwelijksceremonie bijvoorbeeld uit films. De bruid wordt weggegeven door haar vader. Ook in Nederland voeren sommigen dit ritueel uit. In de kerk van Engeland wordt de vraag gesteld: Wie geeft deze vrouw weg om in het huwelijk te treden met haar man? Wat zegt dat over de status van een vrouw? Hoe kan een huwelijksceremonie gelijkheid weerspiegelen?

In sommige internationale huwelijksceremonies wordt aan de vrouw gevraagd te beloven haar man te gehoorzamen. Efeze 5 roept een vrouw op zich te onderwerpen (in het Grieks 'hupostaso') aan haar man, maar dat is iets anders dan gehoorzamen. Onderwerping is een vrijwillige daad in een liefdevolle relatie. Voor de specifieke adviezen voor mannen en vrouwen volgt er een advies aan hen beiden in vers 21. In het Nederlands staat er 'aanvaard elkaars gezag', maar in het Grieks wordt opnieuw het woord 'hupostaso' gebruikt. Voordat man en vrouw afzonderlijk worden aangesproken, worden beiden opgeroepen zich aan elkaar te onderwerpen.

Verkrachting binnen het huwelijk

Toestemming is de sleutel tot respectvolle seksuele relaties en dat geldt ook voor binnen het huwelijk. Pas in 1991 werd in Nederland verkrachting binnen het huwelijk strafbaar gesteld. Seksueel misbruik binnen het huwelijk is vaak een van de vormen van huiselijk geweld.

Mandy Marshall, co-director van *Restored*, een organisatie die huiselijk geweld bestrijdt, zegt over dit onderwerp:

"Is het voor een christelijke man nog steeds oke om seks te eisen van zijn vrouw, omdat zij zich aan hem moet onderwerpen? Ik denk dat we deze moeilijke vragen open moeten stellen, omdat heel veel christelijke vrouwen te lijden hebben vanwege deze overtuiging. Het veroorzaakt diepe emotionele schade en vormt een litteken voor het leven."

"Veel vrouwen geven toe aan seks, omdat hun echtgenoot of partner blijft doordrammen of blijft prullen bij een nee. Ik kan me herinneren dat tijdens een training in het Freedom Programma (een cursus voor vrouwen die te maken hebben gehad met misbruik) 95% van de aanwezige vrouwen weleens had toegegeven aan seks met hun partner terwijl ze dat eigenlijk niet wilden. Dat deden ze om hem tevreden te houden, ofwel omdat ze bang waren om nee te zeggen, het stom vonden om te weigeren of uit angst om mishandeld te worden. De cursus werd gevolgd door een mix van maatschappelijk werkers, trainers en overlevenden. Mijn mond viel open toen ik me realiseerde hoe wijdverbreid dit probleem was in het Verenigd Koninkrijk. Een maatschappij waarvan verondersteld wordt dat er keuzevrijheid bestaat."

Vragen

- Wat is jouw reactie op deze woorden van Mandy Marshall?
- Zou je reactie anders zijn geweest als een man dit had gezegd?
- Gebruiken we de woorden uit 1 Korinthiers 7:5 om seks te krijgen?
- Hoe verhoudt dit zich tot Efeziërs 5:25?

- Welke denkbelden, houdingen of daden moeten we veranderen?
- Is het nodig dat je berouw toont aan Christus en aan je vrouw?

Nog enkele kernpassages over dit thema

Mal. 2:16-17

Ez. 45:9

Spr. 3:31

Ps. 11:5

Spr. 2:6-14

1 Kor. 5:9-13

Filmtip

'Sleeping with the enemy'

Om over door te praten

Hoe reageer jij op beelden van mannelijk geweld tegen vrouwen in soapseries, films of theaterstukken? Zijn we zo immuun geworden voor het geweld dat het ons niets meer doet? Hoe beïnvloedt dat onze reactie op geweld tegen vrouwen en de acceptatie hiervan?

Afkomstig uit *First Man Standing Bible Studies*, het is de 5^e Bible study, vertaald en bewerkt door Martina Fraanje.

Type materiaal, doelgroep en thema:

Bijbelstudie voor kerkbezoekers en kringen over het thema man/vrouw verdeling, huiselijk- en seksueel geweld en misbruik.